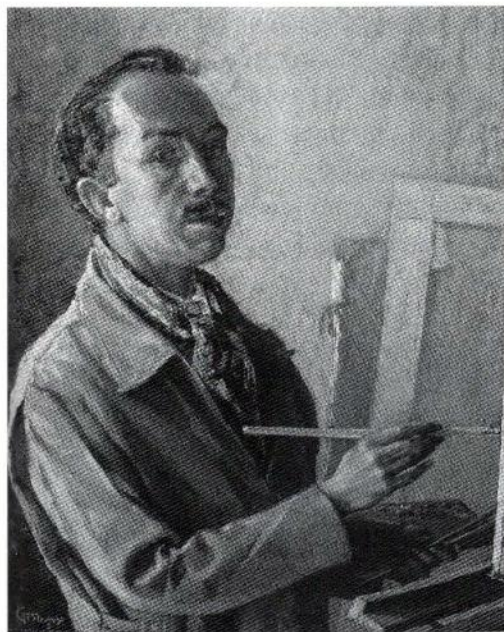


ERNESTO GODAY, O PINTOR DE O GROVE

Por: Xoán Ramón Pillado Silvano



Autorretrato (1958).

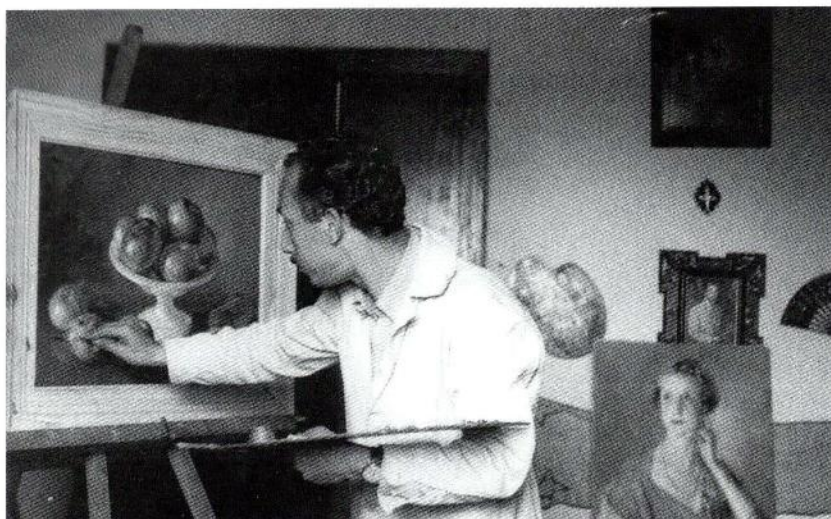
Ao longo dos séculos XVIII e XIX instálanse en Galicia, concretamente nas Rías Baixas, un gran número de comerciantes cataláns, os coñecidos como *fomentadores*, que veñen buscar sardiña para abastecer o seu mercado, fundando aquí as primeiras industrias de salga. Co tempo traen tamén as súas familias, ou fórmanas aquí. Son moitos os apelidos de orixe catalá integrados hoxe en día na paisaxe onomástica de Galicia. Nomes como Massó, Barreras, Puig, Roig, Carreró, Curvera, Ferrer, Curt, Miser, Tapias, Norat... e Goday, aparecen en vilas e cidades da beira do mar, e pronto pasan a ser habituais entre nós.

A familia Goday non só amosaría o espírito emprendedor e laborioso dos fomentadores, tamén entre os seus xenes definitorios estaría o da creación artística, na que destacarían de xeito sobranceiro moitos dos seus membros. Son os casos, por exemplo, en Catalunya, do arquitecto modernista Josep Goday Casals, autor de numerosos edificios públicos, entre eles o de Correos, en Barcelona; a música Gemma Goday; ou os pintores Ignacio Serra Goday e Gemma Romero Goday. E aquí, en Galicia, Ernesto Goday, tamén pintor.

Ernesto Goday Caamaño nace en O Grove, no barrio do Corgo, no ano 1914. O seu bisavó, José Goday Llauger, fora o fundador da primeira factoría de salga en Punta Moreiras e Meloxo, alá polas primeiras décadas do século XIX, mentres outros irmáns dirixían os seus pasos cara a Vilanova, A Illa ou Muros.

Na escola de don Eugenio Lueiro, pai do escritor Manuel Lueiro Rey, as habelencias do neno Ernesto para o debuxo non pasan desapercibidas, e este, nunha visión precursora do que sería o seu futuro profesional, pensa que lle pode sacar partido ás súas dotes artísticas. Nunhas tiras de papel, coma se fose unha película, debuxa escenas dunha historia calquera, que despois vai pasando por unha xanela aberta nunha caixa de cartón, a xeito de pantalla. E como as moedas de curso legal non eran moi abondosas, Ernesto vaille cobrar aos seus amiguíños unha forma. Da arte tamén se pode vivir.

Pero son máis as persoas que se decatan das calidades artísticas de Ernesto. Un parente seu, Francisco Otero Goday, avogado, que despois sería alcalde e xuíz de paz do Grove, tamén posuidor dos xenes artísticos da familia - era un gran tallista - será quen o inicie nesta técnica e na da pintura. Ernesto, aínda que fixo tallas de gran valor, como algunha arca e unhas figuras para o mascarón de proa do iate dun industrial local, que non se chegou construír, pronto se foi polo camiño dos lapis e dos pinceis, onde el se atopaba máis a gusto. Durante toda a súa infancia e adolescencia dedicouse a debuxar e pintar, mellorando pouco a pouco a súa técnica. Cando se enrola na Mariña, e o colle a guerra a bordo do acoirazado *España* e despois no minador *Vulcano*, os seus xefes, que axiña tamén se dan de conta dos seus dotes, encárganos



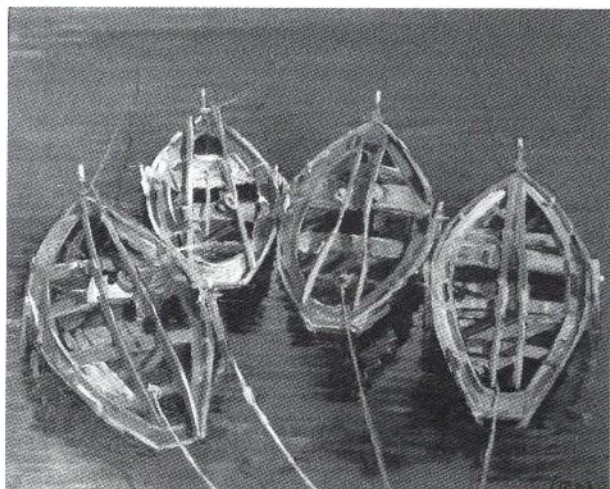
O primeiro estudio, na súa casa familiar de Lordelo - O Grove (1950).



Ernesto Goday cos seus grandes amigos, o escultor Alfonso Vilar e o escritor Manuel Lueiro, en Madrid (1954).

de rúas e recunchos, mariñeiros traballando e pasando os seus momentos de lecer nas tabernas, paisaxes de portos e praias...; e tamén facendo retratos por encarga. Entre os seus veciños do Grove e os veraneantes que veñen pola Toxa, que o animan a que siga e dea un paso máis na súa traxectoria, vai colocando pouco a pouco as súas obras.

Autoconvencido xa das súas posibilidades reais, decídese a facer a súa primeira exposición “en serio” e escolle a cidade portuguesa de Porto, cidade con fortes evocacións mariñeiras, ás que non era alleo o debutante artista. A exposición, no Salão Fantasia, entre o 11 e o 20 de xuño de 1947, significará un punto de inflexión na vida de Ernesto Goday, que a partir de agora decidirá vivir



As dornas, un tema moi querido por Ernesto Goday (1968).

da confección de cartas mariñas e de sinalar as rutas do barco nas mesmas.

De volta á vida civil, a situación de posguerra, os anos da fame, non é o mellor escenario para vivir da arte, e aínda que segue debuxando e pintando, tamén se ten que dedicar a outro tipo de pintura, a da “brocha gorda”, que alterna con traballos na fábrica de conservas Thenaisie-Provote. Pero a vocación artística de Ernesto é forte e, de xeito autodidáctico, segue o seu progreso, facendo copias de cadros clásicos en miniatura, a través de estampas e reproducións, faceta na que acada un gran virtuosismo. Rafael, Velázquez, Rembrandt, Van Dick, Zurbarán, Rubens... son fielmente, pero tamén persoalmente, interpretados. Cos seus cadernos de notas e o seu cabaletre percorre as rúas do Grove, e tamén doutros lugares de Galicia, recollendo a luz e a cor



Romería da Lanzada (1984)

enteiramente para e da pintura. A esta exposición seguen outras xa en terras galegas. No mesmo ano, no mes de novembro, na Asociación de Artistas da Coruña, e ao ano seguinte en Vilagarcía (xaneiro), Santiago (xuño) e Vigo (novembro); para rematar esta primeira etapa no ano 1949 en Pontevedra (abril), A Toxa (verán), outra vez en Vigo (decembro), e no ano 1950 na súa vila natal de O Grove. A crítica recíbeo ben, tratándoo como unha firme promesa da arte galega, pero tamén lle fai ver os seus puntos negros. Iso de facer copias de obras mestras, por moi ben que as faga, non é o camiño dun artista que queira triunfar; o artista ten que crear, facer obra propia e ser fiel a si mesmo. Aguilloado por estas manifestacións e

animado por voces amigas, como a do tratadista de arte e pintor Antonio Nogales, que se converterá no seu grande valedor, decide en 1948 trasladarse a Madrid, onde acode ás clases do Círculo de Belas Artes e da Academia de San Fernando. Dende entón, e ata a súa morte, Ernesto Goday alternará tódolos anos períodos de estadía en Madrid (inverno e primavera) con períodos de estadía na súa vila natal (verán e outono). Dende Madrid aproveitará para desprazarse a outros lugares, como a Andalucía, onde fará retratos de personaxes da nobreza sevillana; ou por Castela e Levante, descubrindo novas paisaxes bañadas por outra luz distinta da que el estaba acostumado a reflectir.

As décadas dos anos 50 e 60 son as de maior produción e creatividade do noso pintor. Son anos de pescuda, de ensaios e descubrimentos, de mellora e pulido dunha indiscutible técnica da que é



Pintando o cadro "Muchachos", que sería premiado coa 3ª medalla no Salón de Outono de Madrid, no ano 1958.

posuidor; de abrir novos camiños e de reafirmarse noutros; de xogar con luces, cores e formas nun sempre querido impresionismo, ou de explorar formas xeométricas dun poscubismo aínda vivo.

Tamén é a época na que chegan os recoñecementos e premios. Os críticos celebran os seus progresos e destacan a súa calidade. Antonio Nogales, valora nel "o modo de construír a forma no debuxo, de estender a cor, o toque do pincel, as gamas frías ou quentes que emprega, a entoación de luces e sombras, o que se chama o claroscuro, e o arranxo destes elementos na composición do cadro". Outros destacan que "cun toque áxil, pincelada curta e cor múltiple, ordena en profundidade os seus barrios mariñeiros de pequenas casas e estrutúraos con levisimos ecos neocubistas" (Carlos Areán), ou que a súa pintura é "unha pelexa vitoriosa contra a facilidade, contra o deixarse ir, e contra o esteticismo amaneirado e conformista que tantas vocacións ten frustrado" (Julio Sigüenza). Pero, posiblemente, a mellor definición do



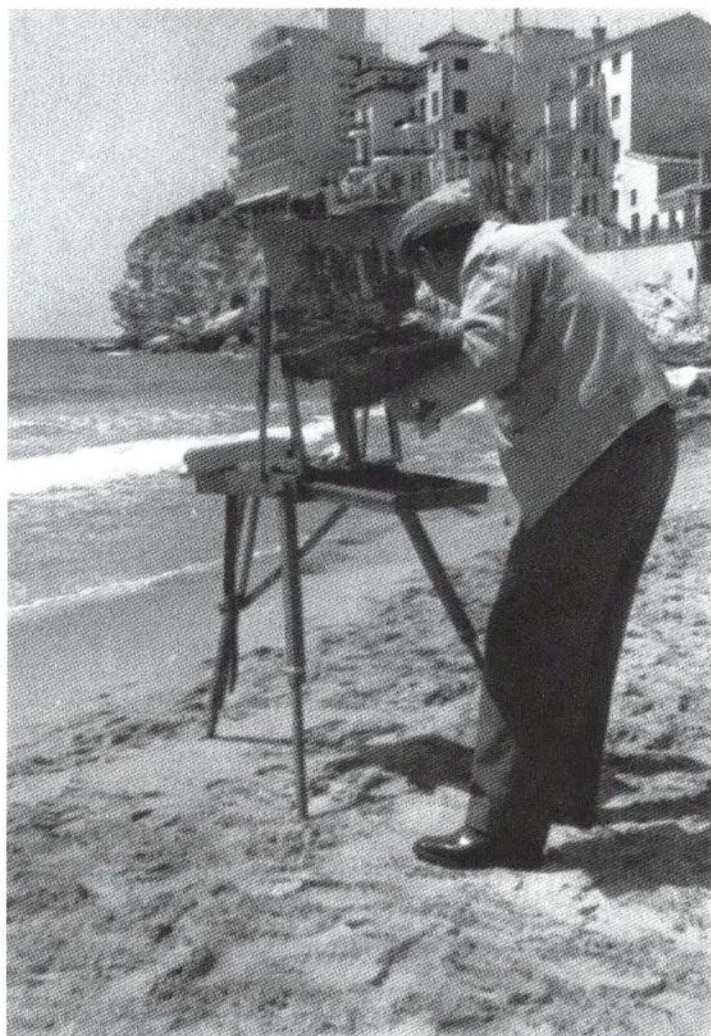
A profundidade psicolóxica da persoa reflectida nos seus retratos (1972).

pintor dánola unha persoa que non é un crítico de arte, o seu gran amigo Lueiro Rey, cando di que "A pintura de Goday ten como elementos básicos os seguintes: sinceridade e paixón".

Con estas cartas de presentación os premios non se farán de rogar. Nos Salóns de Outono que organiza en Madrid a Asociación Española de Pintores y Escultores, Ernesto Goday ten sempre unha participación destacada, e nos anos 1958, 1960 e 1961 consegue a terceira, segunda e primeira medalla, respectivamente, cos cadros "Muchachos", "Ginatilla con palmas" e "La brisca", o primeiro e o último retratando tipos mariñeiros de O Grove, e o segundo, froito da súa experiencia madrileña. Tamén é distinguido cun primeiro premio de debuxo polo



"La brisca". 1ª medalla no Salón de Outono do ano 1961.



En Benidorm recollendo a luz do Mediterráneo (1964).

“...é evidente que os máis avanzados (pintores abstractos) volven xa ao figurativo” (ABC. 1967). Alleo a modas, vangardas e críticas, reafirmárase na súa liña consonte con aquela sinceridade e paixón que Lueiro sinalaba como bases da súa personalidade artística.

A extensa e prolífica obra de Ernesto Goday atópase hoxe en día espallada por numerosas coleccións particulares de distintos países e en varios museos e institucións; onde está presente o mar do Grove, as súas xentes, os seus traballos e as súas paisaxes. Morto no ano 2001, o seu pobo non o esquece, a organización de Festa do Marisco concedeulle a centola de ouro, o Concello nomeouno Fillo Predilecto, organiza anualmente o Concurso de Pintura Ernesto Goday e este ano convocou unha bolsa de traballo para tentar localizar e catalogar a súa inmensa produción. Ernesto Goday non está esquecido, sigue vivo.

Círculo de Bellas Artes de Madrid en 1972. Amais destas e outras distincións, é invitado e seleccionado para participar en distintos certames e exposicións, como nas Exposicións Nacionais de Belas Artes de Madrid e Barcelona, Bienais de Zaragoza, Certame Nacional de Artes Plásticas ou Xove Figuración.

Como “despois da tempestade vem a bonanza”, na década dos setenta Goday, que segue coa súa fecunda produción, decide tomarse una época de “reflexión” e deixa de acudir ás grandes exposicións e certames, onde tantos éxitos acadara. Instalado pramenteiramente na pintura figurativa, con lixeiros chiscos ao posimpresionismo e ao poscubismo, vaise centrar na resposta á demanda dun público fiel e gustoso do seu persoal estilo. O que non vai deixar é o de abrir puntualmente tódolos veráns, ata pouco antes da súa morte, as dúas exposicións máis queridas por el, a da súa casa-estudo de O Grove e a do hotel de A Toxa. Afastado xa dos grandes círculos artísticos das capitais, aínda participará en Madrid nalgúñas Exposicións de Pequeno Formato organizadas pola Asociación de Pintores e Escultores á que pertencía, e tampouco dubida en participar e colaborar en exposicións colectivas de carácter máis local en Pontevedra, Cambados, O Grove, Vilagarcía...

As súas inquedanzas artísticas están satisfeitas e non ve a necesidade de aventurarse en novos movementos pictóricos, como manifesta nas respostas a algúns periodistas que lle piden a súa opinión sobre a arte abstracta: *“A miña sinceridade e honradez non me permiten facer tentativas nin piruetas miméticas”* (Diario de Pontevedra. 1964);



O estudio do pintor nos últimos tempos.